

Humanioras fremtid

//

//]]]]> //]]>

BOKOMTALE: Humanister blir stadig flinkere til å etterape forskningspolitikkenes strategiske språk. Det er også inntrykket man sitter igjen med etter å ha lest boken *Humanioras fremtid*. Lar vi den faglige debatten bli definert av strategiske satsninger og forskningspolitiske føringer?

Av Vidar Enebakk

Boka springer ut av det humanistiske miljøet ved Universitetet i Bergen. Tre av bidragsyterne er samfunnsvitere, og én er professor i medisinsk etikk. Den tverrfaglige tilnærmingen er tydelig også i den forstand at flere bidrag omhandler brede og samfunnsrelevante problemkompleks som

naturkatastrofer, miljøkrisen, bioetikk og evolusjonsteori. Her samles humanister og samfunnsvitere i studiet av natur og kultur. Hvis dette er fremtiden, hva skal vi med fortiden?

Alle de tre redaktørene, fremgår det av forordet, er «lausunger» og akademiske nomader. Bokas tittel er refleksiv i den forstand at deres egen arbeidssituasjon angivelig sammenfaller med generelle utviklingstrekk i den senmoderne verden: «Humanioras fremtid er vår fremtid» (7). Like fullt, i jakten på kortsiktige forskningsmidler er vi alle blitt fleksible og tilpasningsdyktige. Da er det kort vei fra kritikk til karrierisme: Vår fremtid er humanioras fremtid. Vi er fremtiden for humaniora.

Det er alltid vanskelig å anmelde en antologi fordi summen av delene er så mye mer enn helheten. Jeg vil derfor konsentrere meg om noen overordnede betraktninger.

Etteraper strategisk språk

Et gjennomgående trekk ved antologien er at ambisiøse humanister i dag ikke bare leser tradisjonelle tekster, men også forskningspolitiske dokumenter og redegjørelser. Den forrige debattboka om humanioras fremtid, [Tekst og historie](#) (2008), ble lansert samtidig med debatten om Forskningsrådets nye nasjonale strategi for humanistisk forskning. Svaret var det samme som spørsmålet: Tverrfaglighet og økt samfunnsrelevans.

Den foreliggende antologien om [Humanioras fremtid](#) (2011) ligger tilsvarende tett opp mot Forskningsrådets nye programsatsning for humanistisk forskning kalt «Samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger» (SAMKUL 2011–2020). Igjen er språket nesten identisk med vekt på globalisering og samfunnsutvikling.

Humanister blir altså stadig flinkere til å etterape forskningspolitikkenes strategiske språk i forsøket på å besvare store og komplekse spørsmål. Kanskje er det et problem at vi i så stor grad lar den faglige debatten bli definert av strategiske satsninger og forskningspolitiske føringer?

Uklart objektområde

Utgangspunktet for boka er fortolkningsfagenes legitimeringskrise i dagens forskningspolitiske regime. Humaniora, blir det hevdet, er utsatt for økt press utenfra med krav om nytte, relevans og innovasjon. Like fullt, det er uklart hva som er bokas objektområde. Noen steder skriver redaktørene om «humaniora» eller «humanistisk tenkning». Andre steder, og uten nærmere redegjørelse, er fokuset rettet mot «fortolkningsvitenskapene», «human- og samfunnsfag», eller de «myke fagene» – mer i tråd med det utdaterte skillet mellom kulturvitenskap og naturvitenskap.

Dersom vi er opptatt av humanioras fremtid, er det kanskje et poeng å være tydeligere på hva vi faktisk forsvarer? Er SV-fagene også humanistiske? Hva så med andre humanvitenskaper som teologi, pedagogikk og juss? Må humaniora bare være fortolkende, eller skal vi også prøve å forklare fenomener og begivenheter? Hva med normative problemstillinger innen juss, filosofi, teologi og pedagogikk? Skal vi bare fortolke, eller skal vi også forandre?

Må vokte kjernekunnskapen

Dersom jeg skal trekke frem ett enkeltbidrag, må det være Nils Gilje som skriver om «Epistemisk drift og vitenskapens etos». Her er det ikke bare snakk om ytre press fra «New Public Management» og «nyliberal markedstenkning». Gilje forklarer hva som skjer med faginterne målestokker og standarder når forskningen i for stor grad tilpasser seg for eksempel forskningspolitiske føringer. «Dersom man ikke er i stand til å peke på fagets kjernekunnskap, blir også ethvert spørsmål om fagidentitet hengende i løse luften.» (109) De fleste bidragene i *Humanioras fremtid* er et symptom på nettopp dette.

Mitt hovedpoeng er at kampen om humaniora ikke bare handler om ytre press og eksterne trusler. Fagene våre blir også omdefinert og omstrukturert innenfor rammen av universiteter og høyskoler. Da trenger vi ikke bare offerpreget kritikk av eksterne forskningspolitiske føringer, men også offensiv intern fagkritikk.